

Fi 2022:20 Boendesegregationsutredningen

SKAPA OCH RÄKNA PÅ SOCIALA VÄRDEN INOM SAMHÄLLSPLANERINGSPROCESSEN

Runda-bord-samtal boendesegregation

2023-01-18

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

A close-up photograph of a person's hands gently cradling a small, colorful globe of the Earth. The globe shows continents in various colors (green, yellow, brown) and oceans in blue. The person's hands are positioned around the globe, with fingers resting on its surface. A semi-transparent white rectangular box is overlaid across the center of the image, containing the title text in a bold, blue, sans-serif font. The background is a soft, out-of-focus brown color.

SOCIALA VÄRDEN INOM SAMHÄLLSPLANERINGSPROCESSEN

Skapa och räkna på sociala värden inom samhällsplaneringsprocessen

Ramboll fick i uppdrag att:

- Påbörja ett ramverk som kommuner kan använda för att skapa och räkna på sociala värden inom ramen för samhällsplaneringsprocessen
  - *Skiss på hur sociala värden kan skapas i de olika stegen inom samhällsplaneringsprocessen*
  - *Skiss på hur man kan beräkna dess monetära värden*
- Målbilden är ett handbegripligt verktyg som kommuner ska kunna använda inom samhällsplaneringsprocessen

Sociala värden genom den fysiska miljön

Sociala värden ur ett livscykelperspektiv - I allt högre utsträckning förväntas stadsutvecklare, byggbranschen och bostadsbolag bidra i ett bredare perspektiv till ekonomiska, sociala och miljömässiga värden.

Den fysiska miljön spelar en enorm roll i människors vardag och förändringar i infrastrukturen kan utgöra en katalysator för att driva sociala förändringar såsom förändringar i beteende och interaktion.

Sociala värden kan skapas genom hela samhällsplaneringsprocessen och byggnaders livscykel, från design till byggnation, förvaltning, renovering och slutligen rivning.

Skapa sociala värden - Syftet med ramverket är att bidra till ökad kunskap och förståelse för möjligheterna att skapa sociala värden inom samhällsplaneringsprocessen.

Räkna på sociala värden - Genom att öka kunskapen om metoder för att omsätta sociala värden i monetära termer kan olika aktörer fatta mer välinformerade beslut som ger bättre avkastning av gemensamma resurser.

Skapa sociala värden - identifiera möjligheter och satsa på evidensbaserade insatser

Räkna på sociala värden - definiera önskade resultat och följ upp

RAMVERK SOCIALA VÄRDEN

Arbets-
marknad &
Utbildning

Socio-
ekonomi

Boende &
Närmiljö

Hälsa

Medborgar-
engagemang

Socialt
kapital

Brottslighet
& Trygghet

Regionplan

Principer som stärker sociala värden

En regionplan bidrar med ett regionalt perspektiv i det kommunala arbetet då regionplanen ska ge vägledning för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.

Översiktsplan (ÖP)

Social hållbarhet i översiktsplanen

Den politiska ledningen har stor rådighet över ÖPs inriktning, vilket gör att den kan spela en central roll i arbetet för att skapa sociala värden. I avvägningen mellan olika allmänna intressen kan en socialt hållbar utveckling väljas som styrande. Exempelvis planera för god kollektivtrafik som reducerar restid och kostnader vilket ökar tillgängligheten till arbetsmarknaden.

Sociala krav i markanvisningsprocessen

ÖP ger vägledning för beslut kring markanvändning och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. ÖP lägger en grund för de områden som ska detaljplaneras och kan därigenom inkludera sociala värden i markanvändningsprocessen.

Fördjupad översiktsplan (FÖP)

Inkludera perspektiv som överblickbarhet, rörelsemönster och orienterbarhet

Orienterbarhet, överblickbarhet och rörelsemönster är begrepp som kan lyftas i FÖP, och som kopplar an till exempelvis trygghet och brottsförebyggande arbete. God överblickbarhet kan ex. öka tryggheten genom att det är lättare att ha överblick där man rör sig. Rörelsemönster kan handla om att skapa attraktiva stråk för förflyttningar ex. till fots och med cykel. Orienterbarhet beskriver hur lätt det är att hitta på en plats eller i ett område.

Detaljplan

Sociala i krav i markanvisning för bostadsbyggande

Markanvisning kan användas av kommuner för att ex. blanda upplåtelse-former. Kommuner kan även ange särskilda kriterier ex. markanvisningstävlingar med takpriser och takhyror.

Offentliga rum och sociala värden

Blandad markanvisning kan specificeras i detaljplanen vilket kan leda till sociala värden genom att skapa ett diversifierat offentligt rum och bättre förutsättningar för service och verksamheter.

Projektering

Uppföljning av sociala hållbarhetskrav

Om staden äger mark kan exploateringskontoret följa upp och utvärdera hur en byggherre lever upp till de sociala hållbarhetskrav som satts upp av kommunen vid tilldelning av mark.

Bygglov/byggprocess

Se över att bygglovsansökan stämmer med gällande detaljplan

Vid prövning av bygglov inom detaljplan ska byggnadsnämnden pröva om åtgärden överensstämmer med den detaljplan som är gällande. Vidare ska allmänna intressen som exempelvis avser miljö- och klimataspekter, mellan-kommunala och regionala förhållanden, tillgänglighet och användbarhet samt behovet av vägar, gator och torg beaktas.

Förvaltning/Förädling

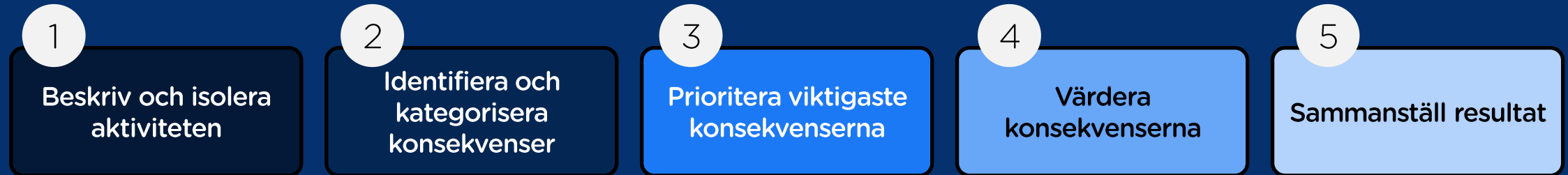
Trygghetsvandringar

Förvaltningen av det befintliga bostadsbeståndet kan utgöra en metod för att främja sociala värden och integration. Insatser av det här slaget kan exempelvis vara trygghetsarbete i form av trygghetsvandringar. Detta arbete kan uppnå förändring på områdes- och individnivå och vara lönsamma för fastighetsbolaget och samhället. Ofta bedrivs sådana typer av insatser av allmännyttiga bostadsbolag.

Platssamverkan

Platssamverkan kan bidra till att utveckla den fysiska miljön lokalt, öka trygghet, öka trivsel samt ökade fastighetsvärden. Genom kommunens förbättrade och förstärkta samverkan med polis, det lokala näringslivet, civilsamhället och andra relevanta aktörer kan tryggheten i och attraktionskraften till kommunen öka.

Att räkna på sociala värden

Steg 1: Beskriv och isolera aktiviteten

- Det första steget i processen att räkna på sociala värden är att identifiera den aktivitet vars värde ska beräknas

Tillvägagångssätt

1. Identifiera vilken aktivitet som är av intresse
2. Identifiera inom vilket av samhällsplaneringsprocessens olika steg som aktiviteten sker
3. Identifiera vilka aktörer som bidrar till att aktiviteten genomförs

Utmaningar

1. Aktiviteten måste vara tydligt avgränsad
2. Det måste vara möjligt att teoretiskt se hur aktiviteten leder till att det skapas sociala värden

1

2

3

4

5

Exempel: Sommarlovsjobb

För att illustrera hur processen kan se ut använder vi ett löpande exempel för dessa steg.

Exemplet är baserat på tidigare uppdrag som Ramboll genomfört.

Exempel-aktiviteten är **sommarlovsjobb för ungdomar**.

Steg 2: Identifiera och kategorisera konsekvenser

- Nästa steg är att identifiera och kategorisera de konsekvenser som aktiviteten leder till

Tillvägagångssätt

1. Bjud in samtliga aktörer som är involverade i att skapa aktiviteten till att delta i denna process
2. Visa aktörerna hur de skapar en enkel förändringsteori
3. Be samtliga aktörer att ta fram förändringsteorier för hur de ser på aktiviteten och hur den skapar sociala värden
4. Genom diskussion, sammanställ en sammanfattande förändringsteori där de långsiktiga effekterna identifieras

Utmaningar

1. Detta är en tidskrävande process för samtliga parter

Exempel: Sommarlovsjobb

För en aktivitet likt sommarlovsjobb skulle exempelvis samtliga aktörer som erbjuder dessa typer av jobb bjudas in för att ta fram varsin förändringsteori.

Steg 2: Identifiera och kategorisera konsekvenser - Exempel

Tillfaller samhället

Tillfaller arrangör

Aktiviteter

Utfall

Resultat

Kortsiktig effekt

Långsiktig effekt

Marknadsför arbetsplatserna

Tillhandahåller arbetsplatserna

Tillhandahåller arbetsuppgifter

Unga får arbete

Arbetsuppgifter blir gjorda

Unga får lön

Ges sammanhang, meningsfull syssla

Eventuella besparingar

Unga får inblick i arbetsmarknaden

Unga utvecklas personligt

Effekter på exempelvis trevnad

Bättre utfall på arbetsmarknaden

Ökad motivation att studera

Färre negativa beteenden

Stärkt varumärke

Bättre rekrytering

Steg 3: Prioritera konsekvenser

- Om ett stort antal konsekvenser identifierats kan det vara nödvändigt att i nästa steg göra en prioritering av de sociala värden som ska beräknas

Tillvägagångssätt

1. Be samtliga aktörer som varit involverade i processen att utifrån den framtagna förändringsteorin välja ut de viktigaste konsekvenserna
2. Baserat på aktörernas val, avgör vilka konsekvenser som bör prioriteras

Utmaningar

1. Det är svårt att bestämma vilka som är de viktigaste konsekvenserna innan någon beräkning har gjorts

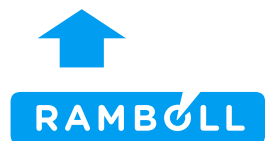
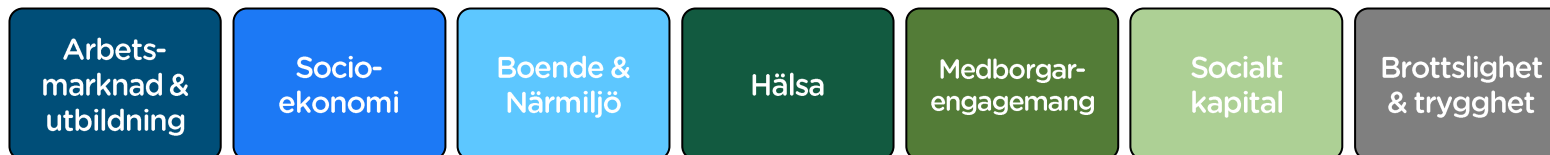
Exempel: Sommarlovsjobb

För projektet rörande sommarlovsjobb var det tre effekter som var av särskilt intresse:

1. Bättre utfall på arbetsmarknaden
2. Ökad motivering att börja studera
3. (Besparingar för arrangören)

Steg 4: Värdera konsekvenserna

- Nästa steg är att värdera konsekvenserna
- Målet med detta steg är att beräkna sociala värden i monetära termer
- Hur detta görs kommer se olika ut från aktivitet till aktivitet och från konsekvens till konsekvens
- Metoderna för beräkning bör utgå från tidigare forskning och värderingar av sociala värden
- Det finns många olika typer av sociala värden, och metoderna för att beräkna monetära värden för dem är olika utvecklade

Exempel: Sommarlovsjobb

Av de tre prioriterade konsekvenserna var det två som huvudsakligen leder till att sociala värden skapas:

1. Bättre utfall på arbetsmarknaden
2. Ökad motivering att börja studera

I vår kategorisering faller de under värden som skapas inom "Arbetsmarknad och utbildning".

Steg 4: Värdera konsekvenserna

- **Exempel: Sommarlovsjobb**
- En aktivitet som ökar individers anställningsbarhet leder till att samhällsekonomiska värden skapas när individerna når arbetsmarknaden
- Tre olika värden skapas: **tillskott till produktion**, **ökade skattebetalningar** och **individuellt välmående**

Produktionstillskott

Metod:

1. Uppskattning av individens lön
2. Antagande att lön = närmevärde för produktion

Ökade skattebetalningar

Metod:

1. Uppskattning av individens lön
2. Beräkning av storlek på skattebetalningar

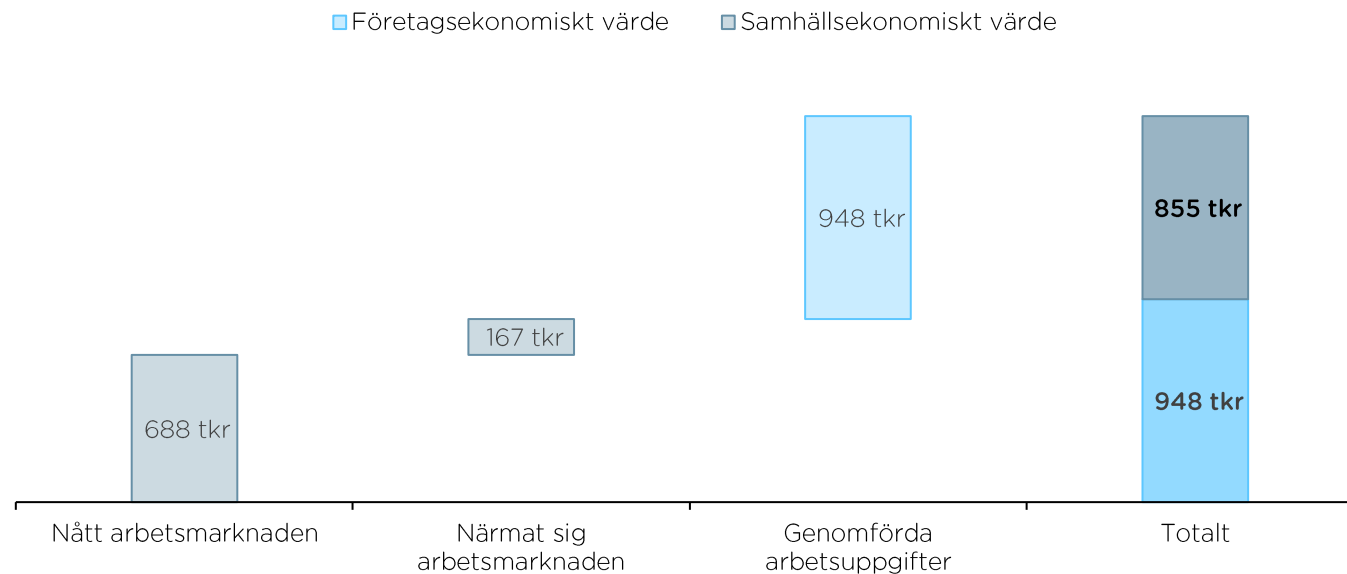
Individuellt välmående

Metod:

1. Tidigare studier av hur välmående påverkas av att få arbete
2. Tidigare studier av monetärt värde av ökat välmående

Steg 5: Sammanställ resultat

- I det avslutande steget sammanställs resultaten av de sociala värden som beräknats
- Nedan är ett exempel på hur ett resultat kan presenteras (siffrorna är påhittade)

Exempel: Sommarlovsjobb

I detta exempel kategoriserade vi både effekten "Bättre utfall på arbetsmarknaden" och "Ökad motivering att börja studera" som steg mot arbetsmarknaden.

Men vi gjorde en skillnad på om individen nått arbetsmarknaden, eller enbart närmat sig den (stegförflyttning).

Bright
ideas
Sustainable
change.

RAMBOLL